

اربع 14 جنوری 2026ع

آزاد ایشیا کان آزاد ٹیٹن لبر امداد و پیادار تی ذیان ڈیٹن ہی ضرورت

پاکستان جي معيشتي ويجھوآئي وارين سالن و هڪ سنجهيدہ عالمي بحران جو منهن ڏسي رهي آهي. قرضن جي وڌندڙ پرتوجھ، واپاري خسارو ۽ محدود پيداوار جي ڪري ملڪ جي معاشي صورتحال پيچيدگي ۾ ڇڪتي آهي. اهڙي صورتحال وٽ منصوبہ بنديءَ واري وفاقي وزير اسحاق اقبال جي بيانن و پيش ڪيل حڪمت عملي اهر هي وڃي ٿي، جنهن و واضح تصوير ويو آهي ته پاڪستان جي معاشي آزادي لاءِ به تي رستا آهن؛ هڪ سرفيرو و آير ايف ۽ ٻي طرف قرضن تي پاڙڻ يا پيداوار وڌائي، برآمدات وڌائي ۽ خود ڪثافت حاصل ڪري آه اير ايف کي الوداع چيو، حسن اقبال جو چوڻ آهي ته قرض تي گذرڻ ڪنهن به صورت و ڪارآمد ناهي. وفاقي ترقي ۽ خودمختياري حاصل ڪرڻ لاءِ پيداوار وڌائڻ ۽ برآمدات وڌائڻ لازمي آهن. موجوده صورتحال و پاڪستان جي مجموعي پيداوار (GDP) 600 ارب ڊالرن تائين محدود آهي، جڏهن ته حقيقي شرح 10 هزار ارب ڊالر رکيو ويو آهي. منصوبہ بنديءَ واري وزير مطابق ايندڙ چئن سالن و برآمدات کي 60 ارب ڊالر ۽ 2035 تائين 100 ارب ڊالر تائين پهچائڻ لازمي آهي. اقتصادي ترقي لاءِ صنعتي شعبو مرڪزي ڪردار ادا ڪري سگهي ٿو. حسن اقبال تجويز ڪري ٿو ته صنعتي شعبن کي قومي مرڪزن دوران به فعال رکڻ گهرجي ته جيئن سببلائي شعبن مٿان نه ٿئي ۽ پيداوار تي اثر نه پوي. هي قدر معاشي ترقيءَ و تيزي آڻي سگهي ٿو ۽ روزگار جا موزعا پيدا ڪري سگهي ٿو. انهن جو چوڻ آهي ته هلندڙ مالي سال جي پهرين چهه مهينن و 210 ارب روپين جا ترقياتي فنڊ خرچ ڪيا وڃن، اهو جيڪو مستقبل جي ترقيءَ جي رستي تي هڪ اهم قدم آهي. گذريل حڪومت جي پاليسين جي پيٽ و موجوده حڪومتي حڪمت عملي وڌيڪ ڏيکارڻ ۽ ترقي پسند نظر اچي ٿي، گذريل دور و اقتصادي گروت کي حاصل ڪرڻ لاءِ وڏيون اميدون ڪيون ويون. صنعتي پيداوار جي ڪري 50 ارب ڊالرن واري اهم وڌيڪ پاليسي سان صرف عارضي فنڊ مليس پر ڊگهي مدت و معيشتي کي نقصان پهچايو. حسن اقبال واضح ڪن ٿا ته غير ملڪي زر مبادلہ پاڪستان جي معيشت لاءِ اڪيڻين جي حيثيت رکي ٿي ۽ غير معاشي گروت کان پاسو ڪرڻ ضروري آهي. حڪومت برآمدات و متعلقو ڪرڻ لاءِ گهٽ قيمت وارين شين کان وڌيڪ قيمت وارين شين تي ڌيان ڏيڻ گهرجي. اهڙي چونڊيل شعبن و اربين ڊالرن جي برآمدات حاصل ڪرڻ جو منصوبو تيار آهي، جيڪو ملڪ جي مالي خودمختياريءَ لاءِ اهم قدم آهي. وزير منصوبہ بندي جو چوڻ آهي ته برآمدات و ايندڙ چئن سالن و 20 ارب ڊالر جو اضافو ملندو آهي، جيڪو معيشت لاءِ هڪ اهم موزعو فراهم ڪري ٿو. اقتصادي ترقيءَ کي هتي وڌائڻ لاءِ حڪومت کي تعميل، تحقيق ۽ ماهر عملي جي تياريءَ تي ڀڻ ڌيان ڏيڻ گهرجي. پاڪستان آمريڪا ۽ چين کان 10 هزار اسڪالرشپ حاصل ڪرڻ جي شڪار ڪيو ويو آهي، جنهن سان ماهرن جي تربيت ۽ تعليمي شعبن و ترقي مضبوط رهي رکن ۽ نند ملندو. اهڙي حڪمت عمليءَ سان نه رڳو معيشت مستحڪر ٿيندي پر عالمي سطح تي مقابلي جو موزعو پڻ ملندو. زبائن ۽ ڄاڻهه جهڙين مقامي پيداوار تي ڌيان ڏيڻ ۽ انهن جي پيداوار کي وڌائڻ تي معاشي شعبن و اهم ڪردار ادا ڪري سگهي ٿو. اهڙي پاليسي سان مقامي صنعتن کي فروغ ملندو ۽ درآمد تي پاڙڻ گهٽي سگهندو ٿي. طرف، پوريو جي خاتمي لاءِ ڀڻ گيٽ جي 2 ارب ڊالر امداد پڻ ظاهر ڪري ٿي ته بين الاقوامي ادارن ۽ شراڪتن سان تعاون ملڻ جي معاشي ۽ سماجي ترقي لاءِ ڪيترو ضروري آهي.

پهرين اڪون اقبال جو پيغام صرف آهي. قرضن تي گذرڻ جي بجاءِ پيداوار وڌائڻ وڌائڻ وڌائڻ و اقتصادي خودمختياري حاصل ڪرڻ جيڪڏهن هيءَ حڪمت عملي صحيح طريقي سان لاڳو ڪئي وڃي ته پاڪستان نه رڳو آير ايف جي قرضن کان آزادي تي سگهي ٿو پر عالمي معيشت و هڪ مستحڪر ۽ مقابلي واري حيثيت پڻ حاصل ڪري سگهي ٿي. اها وقت جي ضرورت آهي ته صنعت، زرعي پيداوار، تعليمي، تحقيق ۽ مقامي صنعتن جي ترقيءَ تي توجهه ڏني وڃي. هر شعبي و متحرڪ ۽ مربوط پاليسين سان ئي پاڪستان آه آزادي جي قرضن تي پاڙڻ کان آزادي تي سگهي ٿو ۽ 10 هزار ارب ڊالر جي حقيقي معيشت جو خواب حقيقت و تبديل ٿي سگهي ٿو.

ڌرتيءَ سان نيشنل پائيندڙ علمي ڪردار و مرحوم عمر دراز شاعر

سنڌ ڌرتي رڳو مڙي ۽ جو تلو ناهي پر هيءَ ڌرتي نڪر عورت، ڌرتي، ڄاڙو ۽ سج جي سڃاڻپ آهي. شايد اها ئي وجهه آهي جو هيءَ ڌرتي انهن سڃاڻپ کي جنم ڏيندي رهي آهي، جن پنهنجي زندگي ڏانهن مقادن پاران انجمنسي (لاريءَ) لاءِ وقت گهري ڇڏي. اهڙن ئي ڪردارن کي وقت جي وهڪري کان به اهرت ملي ٿي.

اڄ کان پيڻ سال اڳ اهڙي ئي هڪ سنڌ دوست، ڊزمنڊ، بي لوت ۽ بيڪار انسان، مرحوم اسرار عمر دراز رهيو. هن فاني جهان مان لاٿو ڪري ويو پر سندس ڇوڏيل نقاش اڄ به دٻين ۽ ذهنن و مرنهن ان اسرار جو پويو رڳو هڪ خاندان جو نقصان نه پر اهو علم، تعليم ۽ سماجي خدمت سان ڪيترن هزارن دل ۾ هڪ ته پرتندڙ حال جو سندس زندگي جي شاهدي مڙي ته اسرار رڳو نصاب پڙهڻ وڌو پر قومن جي خدمت لاءِ اهو هوندو آهي. مرحوم اسرار عمر دراز مهر جو واسطو ڪيائين پر ان زندگيءَ لاءِ هو جنهن هيشه علم، شعور، صبر ۽ مزاحمت کي جنم ڏنو آهي. هن پنهنجي حياتي سروي علم جي لات پاره ٿي لاءِ وقت ڪري ڇڏيو. سندس نظر و تعليم صرف نوڪري حاصل ڪرڻ جو ذريعو نه پر ان سان ساريءَ جو مقصد علم جو هو. انهن اسرارن مان هو جيڪي عالمن کي ڀاڙڻ لاءِ سندس دل هيشه خاص طور تي غريب، بي پني ۽ ڏورانهن علائقن جي ڀاڙڻ لاءِ سندس دل هيشه ڏکڻديني رهي، جو چوندو هو ته جيڪڏهن تعليم شهن تائين محدود رهي ته ڳوٺن جي مجموعي نسل در نسل منتقل ٿيندي.

19 جنوري 2021ع ڏکڻ ڪشورين لاءِ هڪ آواز ۽ ڏکڻ ڪشورين جي ڄاڻهه جي هڪ عورت انسان انسان کان هيشه ٿي ڇڏي ٿي. ويو سندس لائيفي مان سوين سال گذري چڪا آهن. ويا، اها شاعر، جن لاءِ هو رڳو اسرار نه پر هنڀرنا، هنڀرنا ۽ هنڀرنا ڏيندڙ ساڻي هو. لطيف سان فرانسولي جو ڄاڻو، جان جا مڻي جيتري، وري نه وڻي، سچتيا.

مرحوم اسرار عمر دراز مهر 75 سالن جي حياتيءَ دوران تعليم جي فيلڊ لاءِ لامحدود ڄاڙو ڪيو. هو چلندو ته تعليم کي سماجي اڪون، معاشي ترقي ۽ قومن خودمختياريءَ جو واحد رستو آهي. اها ئي وجهه آهي جو آخري ڏينهن تائين سندس عمر ۽ عمل جو مرڪز به اهو ئي رهيو. بطور اسرار ۽ تعليم کاتي جي ذميواري اڻيسن هن ڪشورين ۽ پراڻي جي ڪيترن ئي غيرعالم اسڪولن کي پهرين ڀيرو ٺاهڻ ۽ ڏورانهن ۽ محاسن علائقن و هڙو وڃي ڪري تعليمي عمل جي نگراني ڪئي، جتي اسرار لاءِ وڏي ڳوٺ ڏکيو هوندو هو. اهو پاڻ ڀاڙ ڀنجي بهيندو هو. شاهه لطيف جو هي بيت چڻ سندس زندگيءَ جو پيغام هو:

هلندي دلچيز زندگي رهائج
 سندن کي سڙ، مٿان پٽائو پوي
 قانون، جيڪڏهن، اسرار ڪٿي به پاران هوسري جهوپڙ ڏکيو ٿي حاصل ڪرڻ باجده نه پنهنجي علم کي ذاتي ترقيءَ ۽ سندس هوسري خدمت لاءِ وقتون ڪيو. هن جي ڄڻهه سان ڄڻهه سٺ ڪري هئي يا سڌري هو بهراڙو، جي ان رسافتن ۾ موجود هن رهندو هو. انصافي تعليم سان ڳوٺن، خودمختياريءَ ۽ مقابلي جو سڃاڻو، اسرار ڪرڻ سندس سماجي هڪ ڊزمنڊ سان ڳڻو. اهڙو دور ٿيو، جڏهن

پاڪستان جي شروعات اسرار کان اهو مطالبو ڪري ٿي ته نئين سال جي هڪ سلسلي سان گڏپيل آهن ٿي ته سنجهيدگيءَ سان وڃي سوچي، سڀ کان پهرين انهن بنيادي مسئلن جي سڃاڻپ ڪجي، جيڪي ملڪ کي پوئتي رکي رهيا آهن ۽ پوءِ اهو فيصلو ڪري ته اڳتي ڪهڙو رستو اختيار ڪرڻو آهي. هاڻي وقت اچي ويو آهي ته ملڪ لاءِ اهڙو ڳوٺ پيدا ڪري وڃي، جنهن تي سڀ سياسي ذريهن کڻ ٿي مقرر ٿين، جو سياسي ذرين جي گڏ ٿيڻ کان سواءِ ملڪ اڳتي نغو وڃي سگهي، جيڪڏهن سڀ پارٽين ذاتي ۽ سياسي مقادن کان مٿي ئي قومي سڃاڻپ کان ملڪ لاءِ ڊگهي منڍي وڙهائي ۽ معاشي استحڪار حاصل ڪري سگهجن ٿا، جيڪو پاڪستان کي بحران مان ڪڍڻ جو واحد رستو آهي. سڀ کان پهرين ڪر اهو هنڌ گهرجي ته حڪومت ۽ مخالف ڌڻن و وڃي، جيڪو ٻولهن کڻ ته مقابله ٿيندو ملڪ و سڪون ۽ اهو وڙهائڻ ۽ ماحول ڦاٽڻ کڻ جيڪو ملڪ پاڻ و وڙهائڻ هجي ۽ سياسي طور تي شديد ڪوتاهه و هجي، اهو ڪانه به مضبوط ۽ مستحڪر ٿي سگهي، جيئن ڪيترائي سياسي ذرين ۽ هجي ته هڪ ئي تي اعتماد ناهي ڪري سگهجي. پر ان هوندي به سڀني سياسي پارٽين ۽ ٻين لڳائڻ (اسٽيٽڪ هلڊينز) کي گهرجي ته رڳو لڳائڻ هلائڻو ڳوٺ ڇڏين ۽ متحرڪ ۽ هڪ گهٽ ڪرڻ لاءِ سنجهيد ڪوششون ڪن، جو ته اهڙي صورتحال ملڪ و پڻ ٿيندي، انتشار ۽ افرائفي کي جنم ڏئي رهي آهي، جنهن جو نقصان سڌو مستقن عوام کي پهچي رهيو آهي. تحريڪ انصاف اها ئي حڪومت سان لڳائڻ لاءِ تيار ٿيڻ جو اظهار ڪري رهي آهي، جنهن تي اها لڳائڻ تيار تسليم ٿي ڪري. اهي صورتحال هڪ موقعو آهي، جيڪو شايد ڪنهن ٻين تاريخن ۾ موجود نه رهي. پاڪستان پيداوار تي اڳتي اڳڀرائڻ لاءِ ڀڙڙ پٽو زردئي جو تارو بيان، جنهن و اهو سياسي مقابله ۽ هلڻ کي هڙي ڳالهه ڪئي آهي، هڪ سنو ۽ مثبت قدر آهي، جنهن کي اڳتي وڌائڻ ۽ عملي صورت ڏيڻ جي سخت ضرورت آهي. حڪومت وقت بوقت ڳالهين (املاڪات) تي آڇ ته ڪندي رهي آهي، پر انهن انهن سنجهيدگي ڪري نظر اچي ته گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ ۽ پوئين ڳڻن جي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏکيو جمهوريت کي ڪمزور ڪري، ٻي طرف اڻپوڻڻ ڪمزور ڪري، ٻي طرف انصاف ۽ معاشي ترقيءَ کي نقصان پهچائي ٿو. اهڙي صورت ڪرڻ ٿو ته سياسي نظام گڏيل صلاحيتي شعور و شراڪت سان هلايو وڃي، خاص ڪري ان وقت جي وڏي اڪثريت کي انهن صدين سان گڏجي ڪم ڪرڻو پوي ٿو، جنهن اڻپوڻڻ جن حڪومتن کي ڪنهن ئي سان نڪاره اختيار ڪرڻ ڪري ملڪ و معاشي بحالي بچائڻ ڪري سگهجي ٿو. اهڙي طرح گهڻن ئي موقعن تي اهڙين ڳالهين جي آڇ سان گڏ معاملن تي خلاف اهڙي ڀولي نه ڪرائڻ گهرجي، جنهن کي سچ ڇڏڻ وڌائڻ گهرجي، پر انهن ڳالهين کان علاوه پارليامينٽ کي رڳو رڳو اسٽيٽس وانگر استعمال ڪرڻ، آئين و ترميمون زيرمست منظور ڪرائي نڪرڻ جي آڙڻ، کي ڪمزور ڪرڻ ۽ اڻپوڻڻ ڪرڻ مان صرف اختلاف ڀار ڪرڻ، انهن خلاف مٿي خلاف مٿي منظور ڪرڻ مان صرف ظاهر ٿي ٿو ته موجوده حڪومت جو جمهوريت سان ويو احترام وارو ناهي. اهڙيون حرڪتون ملڪ و سياسي تڪرار کي وڌيڪ وڌائي رهيون آهن، جن جمهوريت کي نقصان پهچائي رهيون آهن. اڻپوڻڻ سان اڇي وڃي جنهن جي نمائندگي ڪري ٿي ته سڄي ملڪ و ان کي نمايان ڳوٺ حمايت ڏيندو آهي. اهڙي اڻپوڻڻ کي سياسي عمل کان ٻاهر رکڻ يا زيرمست ڇڏڻ بچائڻ ڪوئي ملڪ و سياسي استحڪار پيدا ڪري ٿو، بلڪ سنڌو وڌيڪ وڌائڻ وقت هڪ طرفي حڪومت لاءِ ڏ

